

Apeluri de proiecte **PROTECȚIA** **MEDIULUI**

Cuprins

1. Creșterea gradului de protecție și conservare a biodiversității și refacerea ecosistemelor degradate (POIM 4.1)
2. Managementul riscului la inundații și eroziune costieră (POIM 5.1)
3. Creșterea gradului de protecție și conservare a biodiversității și refacerea ecosistemelor degradate - Apel B (POIM 4.1)
4. Decontaminarea siturilor poluate istoric – proiecte noi (POIM 4.3)
5. Fondul de acțiune în domeniul managementului energiei durabile (OUG 158/2020)
6. Cercetare și dezvoltare privind energia regenerabilă, eficiența energetică și securitatea energetică
7. Ro-Environment- Fondul pentru Relații Bilaterale
8. Apel de propuneri privind schema de subvenții mici „Energie hidroenergetică, geotermală și alte SRE pentru IMM-uri și ONG-uri”
9. Programul LIFE: Tranziția către o energie curată 2021
10. Programul LIFE: Natura și biodiversitate
11. Programul LIFE: Politici climatice
12. Programul LIFE: Economie circulară și calitatea vieții
13. Tranzacții locale verzi

- **Creșterea gradului de protecție și conservare a biodiversității și refacerea ecosistemelor degradate (POIM 4.1)**
 - ➔ **Finanțator:** Uniunea Europeană și Guvernul României
 - ➔ **Solicitanți eligibili:** ANANP - Instituția / structura care este responsabilă pentru administrarea / asigurarea managementului ariei protejate, singură sau în parteneriat cu: organizații neguvernamentale (asociații și fundații); institute de cercetare; universități / muzee - care să aibă prevăzut în actul constitutiv atribuții de protecția mediului și/sau protecția naturii; autorități ale administrației publice centrale / locale / alte structuri în coordonarea / subordonarea autorităților centrale / locale.
 - ➔ **Obiectivul programului:** Promovarea măsurilor de conservare a biodiversității în conformitate cu Cadrul de Acțiuni Prioritare pentru Natura 2000, Strategia Europeană pentru Biodiversitate 2020 și cu Strategia Națională și Planul de Acțiune pentru Conservarea Biodiversității 2014 – 2020
 - ➔ **Activități eligibile:** Măsuri pentru menținerea și îmbunătățirea stării de conservare a speciilor și habitatelor de importanță comunitară, inclusiv reconstrucția ecologică a ecosistemelor de pe suprafața ariilor naturale protejate, inclusiv a siturilor Natura 2000; Monitorizarea și evaluarea stării de conservare a speciilor și habitatelor de importanță comunitară; Reducerea efectelor presiunilor hidromorfologice la nivelul cursurilor de apă în vederea protecției biodiversității (pasaje de trecere a ihtiofaunei pentru lucrările de barare transversală a cursului de apă, restaurarea zonelor umede, restaurarea albiei și a reliefului din lunca inundabilă a corpurilor de apă, etc.);
 - ➔ **Valoarea grantului:** Maxim 10.000.000 euro/ proiect
 - ➔ **Contribuția beneficiarului:** 0%
 - ➔ **Termen limită:** 30 iunie 2022
 - ➔ **Informații suplimentare:** <https://www.fonduri-structurale.ro/program-operational/5/programul-operational-infrastructura-mare/finantari-active>

● Managementul riscului la inundații și eroziune costieră (POIM 5.1)

- **Finanțator:** Uniunea Europeană și Guvernul României
- **Solicitanți eligibili:** Ministerul Apelor și Pădurilor; Ministerul Apelor și Pădurilor în parteneriat cu ONG-urile și alte structuri cu specializare în domeniul ecologic; Administrația Națională de Meteorologie; Administrația Națională „Apele Române”
- **Obiectivul programului:** Reducerea efectelor și a pagubelor asupra populației cauzate de fenomenele naturale asociate principalelor riscuri accentuate de schimbările climatice, în principal de inundații și eroziune costieră
- **Activități eligibile:** Modernizarea infrastructurii de monitorizare și avertizare a fenomenelor hidro-meteorologice severe în vederea asigurării protecției vieții și a bunurilor materiale; Acțiuni pentru prevenirea eroziunii costiere; Acțiuni specifice de limitare a efectelor negative ale eroziunii costiere asupra plajelor și activități de reabilitare și protecție a plajelor
- **Valoarea grantului:** 100%
- **Contribuția beneficiarului:** 0%
- **Termen limită:** 30 iunie 2022
- **Informații suplimentare:** <https://www.fonduri-structurale.ro/fisa-proiect/5/programul-operational-infrastructura-mare/334/poim-5-1-inundatii-si-eroziune-costiera>

● Creșterea gradului de protecție și conservare a biodiversității și refacerea ecosistemelor degradate - Apel B (POIM 4.1)

- ➔ **Finanțator:** Uniunea Europeană și Guvernul României
- ➔ **Solicitanți eligibili:** ANANP. Instituția/structura care este responsabilă pentru administrarea/asigurarea managementului ariei protejate, singură sau în parteneriat cu: Organizații neguvernamentale (asociații și fundații); Institute de cercetare; Universități/muzee - care să aibă prevăzut în actul constitutiv atribuții de protecția mediului și/sau protecția naturii; Autorități ale administrației publice centrale/locale/alte structuri în coordonarea/ subordonarea autorităților centrale/locale.
- ➔ **Obiectivul programului:** Promovarea măsurilor de conservare a biodiversității în conformitate cu Cadrul de Acțiuni Prioritare pentru Natura 2000, Strategia Europeană pentru Biodiversitate 2020 și cu Strategia Națională și Planul de Acțiune pentru Conservarea Biodiversității 2014 – 2020
- ➔ **Activități eligibile:** • Măsuri pentru menținerea și îmbunătățirea stării de conservare a speciilor și habitatelor de importanță comunitară, inclusiv reconstrucția ecologică a ecosistemelor de pe suprafața ariilor naturale protejate, inclusiv a siturilor Natura 2000; • Monitorizarea și evaluarea stării de conservare a speciilor și habitatelor de importanță comunitară; • Reducerea efectelor presiunilor hidromorfologice la nivelul cursurilor de apă în vederea protecției biodiversității (pasaje de trecere a ihtiofaunei pentru lucrările de barare transversală a cursului de apă, restaurarea zonelor umede, restaurarea albiei și a reliefului din lunca inundabilă a corpurilor de apă etc.); • Crearea și menținerea coridoarelor ecologice, crearea și menținerea coridoarelor de migrație a speciilor, conservarea conectivității și funcționalității ecologice, menținerea și/sau îmbunătățirea conectivității pentru rețeaua de arii protejate, inclusiv a rețelei Natura 2000;
- ➔ **Valoarea grantului:** Maxim 10.000.000 euro/proiect
- ➔ **Contribuția beneficiarului:** Variabilă
- ➔ **Termen limită:** 31 decembrie 2021
- ➔ **Informații suplimentare:** <http://mfe.gov.ro/poim-175-milioane-euro-pentru-protectia-si-conservarea-biodiversitatii-si-refacerea-ecosistemelor-degradate/>

● Decontaminarea siturilor poluate istoric – proiecte noi (POIM 4.3)

- ➔ **Finanțator:** Uniunea Europeană și Guvernul României
- ➔ **Solicitanți eligibili:** Autoritățile publice sau alte instituții publice, inclusiv structuri subordonate acestora, pentru situri contaminate istoric aflate în proprietate sau puse la dispoziția acestora de către proprietar – printr-un act juridic - în vederea implementării proiectului
- ➔ **Obiectivul programului:** Implementarea unor măsuri de decontaminare și ecologizare a unor situri contaminate și abandonate deținute de autoritățile publice sau pentru care acestea au responsabilitate în procesul de decontaminare
- ➔ **Activități eligibile:** Proiectele vor cuprinde activități de decontaminare și ecologizare a siturilor poluate istoric, inclusiv refacerea ecosistemelor naturale și asigurarea calității solului în vederea protejării sănătății umane. Investițiile propuse spre finanțare se vor concentra pe diminuarea riscului existent pentru sănătatea umană și pentru mediu cauzat de activitățile industriale desfășurate în trecut și instituirea de măsuri adecvate pentru atenuarea riscurilor identificate, astfel încât să se atingă riscul acceptabil. Utilizarea infrastructurii verzi va fi considerată o opțiune prioritară pentru acțiunile de decontaminare (bio-decontaminarea siturilor poluate).
- ➔ **Valoarea grantului:** Dacă valoarea costurilor totale eligibile depășește 50 milioane euro, proiectul trebuie să se regăsească pe lista proiectelor majore
- ➔ din POIM
- ➔ **Contribuția beneficiarului:** Variabilă, 2% sau 15%
- ➔ **Termen limită:** 30 iunie 2022
- ➔ **Informații suplimentare:** <https://www.fonduri-ue.ro/comunicare/noutati-am-oi/details/6/1424/poim-prelunge%C8%99te-perioada-de-depunere-a-cererilor-de-finan%C8%9Bare-%C3%AEn-cadrul-apelului-de-proiecte-poim-nr-271-4-3-reducerea-suprafe%C8%9Belor-contaminate-istoric>

● Fondul de acțiune în domeniul managementului energiei durabile (OUG 158/2020)

- ➔ **Finanțator:** Guvernul României
- ➔ **Solicitanți eligibili:** Unitățile administrativ teritoriale din regiuni sărace/ subdezvoltate ale României
- ➔ **Obiectivul programului:** Contribuția la susținerea managementului energiei durabile la nivelul localităților sărace/ subdezvoltate din România, prin îmbunătățirea infrastructurii municipale, sporirea capacității și gradului de conștientizare cu privire la eficiența energetică și energia regenerabilă
- ➔ **Activități eligibile:** Obiectivele de investiții care pot fi finanțate în cadrul Programului trebuie să se încadreze în cel puțin unul din următoarele domenii specifice: • reabilitarea termică a clădirilor publice, • termoficare, • furnizarea de energie, • inclusiv regenerabilă, • iluminat public, • transport public, • planificare urbană.
- ➔ **Valoarea grantului:** Variabilă
- ➔ **Contribuția beneficiarului:** 15%
- ➔ **Termen limită:** 31 decembrie 2025
- ➔ **Informații suplimentare:** <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/229831>

- Cercetare și dezvoltare privind energia regenerabilă, eficiența energetică și securitatea energetică
 - ➔ **Finanțator:** Innovation Norway
 - ➔ **Solicitanți eligibili:** orice entitate, privată sau publică, comercială sau necomercială, precum și organizații neguvernamentale, înființate ca persoane juridice în România
 - ➔ **Obiectivul programului:** Apelul va finanța proiectele propuse de entități românești în domeniul de interes al programului: cercetare și dezvoltare. Rezultatul așteptat al proiectelor este creșterea capacității de cercetare și dezvoltare privind energia regenerabilă, energia (energia regenerabilă, eficiența energetică și tehnologiile/ soluțiile/ serviciile dezvoltate pentru securitatea energetică).
 - ➔ **Activități eligibile:** Schema poate oferi sprijin pentru proiecte care vor dezvolta și implementa activități care vizează creșterea capacității de cercetare și dezvoltare privind energia regenerabilă, eficiența energetică și securitatea energetică. Apelul 5(a): „Capacitate sporită de cercetare și dezvoltare” din fonduri EEA; Apelul 5(b): „Capacitate sporită de cercetare și dezvoltare” din fonduri norvegiene; Schema de granturi mici „Capacitate sporită de cercetare și dezvoltare” pentru IMM-uri și ONG-uri, din fonduri norvegiene.
 - ➔ **Valoarea grantului:** Apelul 5(a): valoarea minimă a grantului de 200.000 euro, iar maximă 500.000 euro; Apelul 5(b): valoarea minimă a grantului de 200.000 euro, iar maximă 500.000 euro; Schema de granturi mici: valoarea minimă a grantului de 50.000 euro, iar maximă 200.000 euro.
 - ➔ **Contribuția beneficiarului:** variabil, între 10-90%
 - ➔ **Termen limită:** 14 octombrie 2021
 - ➔ **Informații suplimentare:** <https://www.fonduri-structurale.ro/stiri/26506/cercetare-si-dezvoltare-privind-energia-regenerabila-eficienta-energetica-si-securitatea-energetica-apel-in-valoare-de-4-1-milioane-de-euro>

● Ro-Environment - Fondul pentru Relații Bilaterale

- **Finanțator:** Granturile SEE și Norvegiene. Operator de Program: Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor
- **Solicitanți eligibili:** orice entitate publică sau privată, comercială sau necomercială, precum și organizațiile neguvernamentale stabilite, ca persoane juridice, în statele donatoare (Norvegia, Islanda, Liechtenstein) sau în statul beneficiar (România), care îndeplinește condițiile: este înregistrată ca persoană juridică în România sau în unul din Statele Donatoare; poate desfășura activități în domeniile de interes ale Programului RO-Mediu.
- **Obiectivul programului:** Dezvoltarea relațiilor bilaterale între organizațiile din România și din statele donatoare.
- **Activități eligibile:** -Activități care vizează consolidarea relațiilor bilaterale dintre statele donatoare și statele beneficiare. -Identificarea partenerilor pentru dezvoltarea proiectelor în parteneriat cu entități din statele donatoare, în cadrul programului RO-MEDIU. Tipuri de cheltuieli eligibile, atât pentru aplicații din România cât și pentru cei din Statele Donatoare: costurile de deplasare acordate ca sumă forfetară. Sumele forfetare pentru deplasare includ costurile legate de transport, cazare și diurnă (în care sunt cuprinse cheltuielile legate de masă, transport local, asigurare de călătorie, convorbiri telefonice, comisioane de schimb valutar, diferențe de tarif).
- **Valoarea grantului:** 50.000 €
- **Contribuția beneficiarului:** -
- **Termen limită:** 1 ian 2022. Propunerile de inițiative bilaterale vor fi evaluate în ordine cronologică, în funcție de data de înregistrare, până la epuizarea fondurilor dedicate acestui apel.
- **Informații suplimentare:** <http://www.mmediu.ro/articol/apel-deschis-open-call-apel-de-propuneri-pentru-aplicatii-fondul-pentru-relatii-bilaterale/3599/>

- **Apel de propuneri privind schema de subvenții mici „Energie hidroenergetică, geotermală și alte SRE pentru IMM-uri și ONG-uri”**
 - ➔ **Finanțator:** Granturile SEE și Norvegiene
 - ➔ **Solicitanți eligibili:** IMM-uri și ONG-uri (inclusiv întreprinderi sociale cu activități economice), stabilite ca persoană juridică în România.
 - ➔ **Obiectivul programului:** Creșterea capacității instalate pentru producția de energie / electricitate cu surse de energie regenerabile și creșterea numărului de instalații noi pentru producerea de energie regenerabilă / electricitate din surse regenerabile.
 - ➔ **Activități eligibile:** Acest program poate oferi sprijin pentru proiecte care vor dezvolta și implementa activități care vizează producerea de energie / electricitate din surse de energie regenerabilă în una sau mai multe dintre următoarele domenii: 1. Energie hidroelectrică, 2. Geotermică, 3. Energie regenerabilă din alte surse (alte RES).
 - ➔ **Valoarea grantului:** 50.000-200.000 euro pe proiect
 - ➔ **Contribuția beneficiarului:** 10-70%, în funcție de tipul de ajutor de stat acordat, de mărimea solicitantului și de alte elemente relevante pentru proiectul respectiv.
 - ➔ **Termen limită:** 3 decembrie 2021, ora 14:00 (ora României)
 - ➔ **Informații suplimentare:** <https://www.innovasjon Norge.no/en/start-page/eea-norway-grants/calls-for-proposals/romania-hydropower-geothermal-and-other-res-for-smes-and-ngos/>

● Programul LIFE: Tranziția către o energie curată 2021

- ➔ **Finanțator:** Comisia Europeană
- ➔ **Solicitanți eligibili:** persoane juridice, organisme publice sau private, stabilite în: statele membre ale UE, inclusiv țările și teritoriile de peste mări (TTPM), țările SEE și țările asociate programului LIFE (țările participante), țările care se află în negocieri în curs pentru un acord de asociere și în care acordul intră în vigoare înainte de semnarea grantului.
- ➔ **Obiectivul programului:** LIFE este singurul program la nivel UE dedicat exclusiv mediului și schimbărilor climatice. Una dintre prioritățile UE - în care programul LIFE va juca un rol important - este construirea unei economii mai curate și circulare, centrată pe reutilizarea și reciclarea produselor. LIFE va sprijini tranziția către energia curată și va contribui, alături de alte programe, la obiectivul UE de a atinge neutralitatea emisiilor de carbon până în 2050. De asemenea, programul își propune să protejeze și să valorifice mediul, dar și să frâneze pierderea biodiversității.
- ➔ **Activități eligibile:** LIFE Tranziția către o energie curată va sprijini proiectele care construiesc cadre de politică pentru: tranziția către o energie curată la toate nivelurile de guvernare; accelerarea lansării tehnologiei, a digitalizării și a noilor servicii și modele de afaceri; îmbunătățirea competențelor profesionale pe piață; atragerea de finanțare privată și sprijinirea dezvoltării de proiecte de investiții în energie durabilă; implicarea și capacitatea cetățenilor în tranziția către o energie curată.
- ➔ **Valoarea grantului:** Subprogramul are stabilit un buget orientativ de 94,5 milioane de euro. Fiecare din cele 18 subiecte ale acestuia are o alocare financiară între 2 și 7 milioane de euro.
- ➔ **Contribuția beneficiarului:** 5%
- ➔ **Termen limită:** 12 ianuarie 2022
- ➔ **Informații suplimentare:** <https://www.fonduri-structurale.ro/alte-finantari/520/programul-life-tranzitia-catre-o-energie-curata-2021>

● Programul LIFE: Natura si biodiversitate

- ➔ **Finanțator:** Comisia Europeana
- ➔ **Solicitanți eligibili:** Autoritate centrală, Autoritate locală, Autoritate regională, autorități și entități private, Cameră de comerț, Instituții de învățământ, IMM , Întreprindere familială, Întreprindere individuală, Întreprindere mare, Organisme non-profit și ONG-uri, Punct Național de Contact
- ➔ **Obiectivul programului:** Apelul își propune să contribuie la protecția naturii și a biodiversității prin: Sprijinirea politicii și a biodiversității pentru asigurarea conformității legislației, Promovarea participării efective a publicului și a accesului la justiție în materie de politici în materie de natură și biodiversitate și aspecte legate de legislație.
- ➔ **Activități eligibile:** Apelul privește proiectele de acțiune standard, care vizează atingerea obiectivelor subprogramului LIFE Natura și biodiversitate prin îmbunătățirea guvernancei la toate nivelurile. În plus față de proiectele tradiționale se poate aplica pentru așa-numitele proiecte strategice integrate, care sunt aplicații la scară largă care implementează planuri, strategii sau programe. Noutatea este că aceste proiecte se pot concentra acum nu numai pe planul de acțiune prioritar Natura 2000, ci și pe implementarea strategiei UE pentru biodiversitate până în 2030.
- ➔ **Valoarea grantului:** buget total 122 516 306 EUR.
- ➔ **Contribuția beneficiarului:** 40%
- ➔ **Termen limită:** 30 noiembrie 2021 ora 17.00 (ora Bruxelles-ului).
- ➔ **Informații suplimentare:** <https://oportunitati-ue.gov.ro/stiri/apel-life-natura-si-biodiversitate/>

● Programul LIFE: Politici climatice

- **Finanțator:** Comisia Europeană
- **Solicitanți eligibili:** Autoritate centrală, Autoritate locală, Autoritate regională, Autorități și Entități private, Cameră de comerț, IMM, Întreprindere familială, Întreprindere individuală, Întreprindere mare, Organisme non-profit și ONG-uri
- **Obiectivul programului:** Programul LIFE 2021-2027 are următoarele obiective specifice: (a) să dezvolte, să demonstreze și să promoveze tehnici și abordări inovatoare pentru realizarea obiectivelor legislației și ale politicilor Uniunii din domeniul mediului și al climei, inclusiv tranziția către energia curată și să contribuie la aplicarea lor, (b) să sprijine elaborarea, punerea în aplicare, monitorizarea și asigurarea respectării legislației și a politicilor relevante ale Uniunii, (c) să catalizeze utilizarea pe scară largă a soluțiilor tehnice și de strategie politică eficiente pentru a pune în aplicare legislația și politicile relevante ale Uniunii prin replicarea rezultatelor, integrarea obiectivelor conexe în alte politici și în practicile sectoarelor public și privat, mobilizarea investițiilor și îmbunătățirea accesului la finanțare.
- **Activități eligibile: Subdomenii:** Atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea. Tranziția către o energie curată. Granturile pot finanța următoarele tipuri de acțiuni: proiecte strategice integrate, proiecte de asistență tehnică, proiecte de acțiune standard sau alte acțiuni necesare în vederea atingerii obiectivului general LIFE.
- **Valoarea grantului:** buget total 947.000.000 EURO
- **Contribuția beneficiarului:** 40%
- **Termen limită:** 30 noiembrie 2021 ora 17.00 (ora Bruxelles-ului).
- **Informații suplimentare:** <https://oportunitati-ue.gov.ro/life-domeniul-politici-climatice/>

● Programul LIFE: Economie circulara si calitatea vietii

- **Finanțator:** Comisia Europeana
- **Solicitanți eligibili:** centre de cercetare, companii mari, microîntreprinderi, IMM-uri, organizații non-profit (ONG-uri), instituții administrate de stat, biserici, organizații juridice, alte companii de afaceri (de ex. cooperativă socială)
- **Obiectivul programului:** Scopul apelului este de a sprijini tranziția către o economie durabilă, circulară, netoxică, eficientă din punct de vedere energetic / rezistentă la climă , precum și toate procesele care protejează, ajută și îmbunătățesc natura.
- **Activități eligibile:** În cadrul proiectelor trebuie acoperite unul sau mai multe dintre subiectele complet definite în secțiunea 2 a documentului de apel: economie circulară, deșeuri, aer, apă, sol, zgomot, produse chimice, noul Bauhaus european (NEB).
- **Valoarea grantului:** buget total 954 420 656 EUR
- **Contribuția beneficiarului:** 40%
- **Termen limită:** 30 noiembrie 2021
- **Informații suplimentare:** https://cinea.ec.europa.eu/life/life-calls-proposals_en#ecl-inpage-1775

● Tranzacții locale verzi

- ➔ **Finanțator:** Comisia Europeană, Programul pentru piața unică
- ➔ **Solicitanți eligibili:** Consorțiul de solicitanți va fi compus din: cel puțin două administrații publice locale din cel puțin două țări eligibile diferite; cel puțin o organizație legată de afaceri, cum ar fi organizația sau asociația IMM-urilor, organizația întreprinderilor sociale, camera de comerț etc. relevantă pentru subiectul; solicitanții suplimentari care pot fi alți operatori economici, cum ar fi organizațiile de rețea sau umbrelă, organizațiile IMM-urilor, IMM-urile, organizațiile sau întreprinderile din economia socială, organizațiile societății civile, agențiile locale de dezvoltare urbană și inovare, centrele tehnologice și furnizorii de servicii, centrele de inovare digitală, instituții de știință, clustere industriale locale, instituții de învățământ, organizații de educație sau formare profesională, camere de comerț etc. relevante pentru subiectul apelului. Numărul solicitanților care formează un consorțiu este de minimum 3 și maxim 10.
- ➔ **Obiectivul programului:** Scopul apelului este de a sprijini proiectele care stimulează transnaționalul și cooperarea între administrațiile locale și întreprinderile locale pentru a crea, co-proiecta și livra tranzacții locale verzi (Local Green Deals).
- ➔ **Activități eligibile:** Pot fi depuse proiecte pentru a facilita cooperarea transnațională și transfrontalieră între autoritățile locale și întreprinderile locale în vederea stabilirii, planificării și realizării în comun a unor tranzacții locale verzi. Activitățile pot fi organizate la nivel local pentru a dezvolta și implementa tranzacții locale verzi, ca parte a unui parteneriat transnațional, iar la nivelul între orașe pentru a consolida cooperarea. Activitățile desfășurate va trebui să sprijine schimbul de bune practici și învățarea reciprocă între orașe și întreprinderile locale implicate în proiect, precum și crearea comună de soluții ecologice la cele mai presante provocări urbane.
- ➔ **Valoarea grantului:** buget total 2 mil. EUR. Maxim 200.000 EUR / proiect.
- ➔ **Contribuția beneficiarului:** 0-10%
- ➔ **Termen limită:** 24 noiembrie 2021
- ➔ **Informații suplimentare:** https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/smp/wp-call/2021/call-fiche_smp-cosme-2021-resilience_en.pdf